

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBATSELA 2017

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 70

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 13.

KAROLO YA A: PADI**POTŠIŠO YA 1: KGATI YA MODITI – OK Matsepe****1.1 SETSOPOLWA SA A**

- 1.1.1 Mongangapane. (1)
- 1.1.2 Ya segologolo.
 • Go bolelwa ka kgoši
 • Go na le kgoro (3)
- 1.1.3 O bogale/O na le nnete
 • O fa kgoši taelo ya go re a se ke a emelela goba a tloga moo kgorong
 • O tshepiša go betha kgoši (3)
- 1.1.4 Kgoši Tetedi o beditše kgoro go tlo ahlaahla kgopelo ya Mmatshapho ya go fiwa pheko ya koma ka ge ya gagwe e utswitšwe. (1)
- 1.1.5 Wa ntwā.
 • Sefatamollo o baka bogoši bja rangwane wa gagwe
 • Mmatshapho o nyaka go buša legatong la monna wa gagwe (3)
- 1.1.6
 • Ba tlo bolaya kgoši
 • Ba tlo fiša lapa la gagwe (2)
- 1.1.7
 • Kgoši a ka tšhoga a dula fase go theeletša dikgopolo tša banna kgorong.
 • Kgoši a ka raka seboledi nageng ya gagwe
 • Kgoši a ka betha seboledi
 • Kgoši a ka tšhaba
 (E TEE fela) (1)
- 1.1.8 Kgakgano/Thulano.
 • Thulano ye e godiša bothata bjo Mmatshapho a lego ka gare ga bjona (2)
- 1.1.9
 • Bogoši bo a tswalelwa
 • Setšo ga se lahlwe
 (Karabo ya maleba e tla amogelwa) (2)

1.2 SETSOPOLWA SA B

- 1.2.1
 • Kgoši Sefatamollo o tlabja ke ngwana wa lehwepe motseng wa gagwe
 • Mahlatsamang o lemoša Sefatamollo gore ngwana yoo ke wa motse wa gagwe ka ge mmagwe a nyetšwe fao
 • Mahlatsamang o ithaopa go tšea morwedi wa gagwe, Thibathibetša fela (3)

- 1.2.2 a) Lapa la boSefatamollo le nyetše morwedi wa Mahlatsemang go tlo belega kgoši
b) Thibathibetša ke morwedi wa Mahlatsemang (2)
- 1.2.3 • Mongwadi o re botša ka dimelo tša baanegwa
• O re hlalošetša ditiragalo (2)
- 1.2.4 • Go gatelela kgopolo
• Go tšweletša kgonthišišo (2)
- 1.2.5 • Difoka tša go nyala mosadi di tšewa mošate
• Sefatamollo, yo a ipotšago gore ke yena kgoši, ga a tsebe ge difoka tša gagwe di nyetše Thibathibetša (2)
- 1.2.6 Sefatamollo ga a na motse, motse ke wa Mmatshepho. (1)
- 1.2.7 Balekwa ba tla fa dikgopolo tša go fapana. Mohlala:
Ee.
• Mošemane ke wa kgoro ya boSefatamollo, ka gona o swanetše go golela gagabo
• Ngwana wa gagwe ke Thibathibetša e sego mošemane yoo Aowa.
• Ngwana ga se a swanela go arogana le motswadi wa gagwe
• Ngwana o godišwa gabotse ka diatleng tša mmagwe (2)
- 1.2.8 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
A manyami.
• Sefatamollo o na le kgethollo
• Sefatamollo ga a itshware segoši (3)

[35]**POTŠIŠO YA 2: DILO TŠELA KE BATHO – MC Mphahlele**

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo.

2.1 SETSOPOLWA SA C

- 2.1.1 Mashudu Makhado. (1)
- 2.1.2 Sebjalebjale
• Dintlo tša go ba le dikaratšhe
• Mebotoro
• Dinotlelo
• Kitšhi
• (TŠE PEDI fela) (3)

- 2.1.3 Balekwa ba tla tšweletša dimelo tša go fapana. Mohlala:
Ke mphenyašilo.
- O dira gore mosadi a mo letele le ge a boa mašego
 - Ga a bule le go tswalela mabati gomme o lesa mosadi wa gagwe gore e be yena a bulago le go tswalela (3)
- 2.1.4 Mashudu e be e le lephodisa le lešoro kudu gomme a hlakiša lapa la gagwe a le phediša bjalo ka makgoba kudu ka ge a šetše a na le lekgarebe leo a le kaolago/a ratanago le lona. (1)
- 2.1.5 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Wa boikgantšho.
- Mashudu ka ge e le monna ebile e le lephodisa o ipona a le bohlokwa go feta mosadi wa gagwe
 - O rata go reteletšwa le ge a fiwa dijo (3)
- 2.1.6
- Ga go motho yo a mo fetago
 - Diphetho ka moka di tšewa ke yena (2)
- 2.1.7
- Mashudu le mosadi wa gagwe (Masindi) ba ka feleletša ba hlalane
 - Mashudu a ka fetoga a rata mosadi wa gagwe a tlogela Meisie (E TEE fela) (1)
- 2.1.8 Tšwetšopele.
- Ditaba di tšwela pele go raragana ge Mashudu a thoma go ratana le mosadi wa Bammala/Lekhalate. (2)
- 2.1.9
- Ga se gantši monna a kgona go hlokomela malapa a mabedi go swana
 - Monna ga a kgotsofatšwe ke mosadi o tee (Karabo ya maleba e tla amogelwa) (2)

2.2 SETSOPOLWA SA D

- 2.2.1
- Rakgadi Maphefo o kgotsa katlego ya bana ba kgaetšedi ya gagwe, Mashudu.
 - Lefuno o apara purapura ya bongaka bjoo Rakgadi Maphefo a bego a sa kwane nabjo.
 - Mukhabudi o laetša thekgo go kgaetšedi'agwe ka go apara purapura ya gagwe ya bongaka. (3)
- 2.2.2
- (a) Mashudu ke tatago Lefuno/Lefuno ke morwedi wa Mashudu
 - (b) Maphefo ke rakgadi wa Lefuno/Lefuno ke motlogolo wa Maphefo (2)
- 2.2.3
- Mongwadi o re botša ka dimelo tša baanegwa
 - O re hlalošetša ditiragalo (2)

- 2.2.4
- Go gatelela kgopolo
 - Go laetša kgonthišišo
- (E TEE fela) (2)
- 2.2.5
- Lentšu le 'senyega' le ra gore dilo di tlile go befa
 - Mongwadi ka lentšu le o ra gore dilo di tlo thabiša kudukudu/ botsefala
- (2)
- 2.2.6
- Ga a tsebe gore a reng gobane go direga seo a bego a se a se nagana, e lego go atlega dithutong ga bana ba kgaetšedi wa gagwe. (1)
- 2.2.7
- Balekwa ba tla fa dikgopolo tša bona. Mohlala:
Ee.
- Rakgadi wa bona o be a ka ba hlokomela gabotse go phala mosadi yo mongwe
 - Mashudu bjalo ka monna o be a šitwa go godiša bana ka boyena.
- Aowa.
- Bana ba swanetše go godišwa ke motswadi wa bona ka lerato
 - Bana ba nyaka borutho bja lapa la bobona gore ba gole ka boitshepo
- (E TEE fela) (2)
- 2.2.8
- A lethabo.
- Lefuno le Mukhabudi ba gotše ka bohlaki le bonyatšegi gomme ba feleleditše e le ba bakaone bophelong
 - Borakgadi ba hlokometše bana go fihla le dikapešong tša bona
- (3)
[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: TIRAGATŠO/TERAMA**POTŠIŠO YA 3: DI ŠITILE PHAAHLA – SN Tseke****3.1 SETSOPOLWA SA E**

- 3.1.1 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala: Sebjaalebjae.
- Go bolelwa ka sekolo
- Segologolo.
- Go bolelwa ka kgoro ya Thulare (2)
- 3.1.2
- Bjala bo mo tsena hlogong
 - O bolela pele ga Lehlanye gore Lehlanye o e gapile le Namane (2)
- 3.1.3
- Go tloša ditšhitišo
 - Go tšweletša maikutlo
 - Go hlahla babadi
 - Go tšweletša semelo sa baanegwa (TŠE PEDI fela) (2)
- 3.1.4 Ke banna ba motse/kgoro. (1)
- 3.1.5
- Botankane o kodutla Lehlanye ka morwa wa gagwe yo e sego wa madi
 - Sebakeng sa go befelwa, Lehlanye o amogela ditiro tša morwa wa gagwe ka boleta (2)
- 3.1.6 Moya wa kgakanego
- Lehlanye o gakantšhwa ke ditiro tšeo ba mmošago tšona ka morwa wa gagwe
 - Thakgole o gakantšhwa ke dipolelo tša Botankane tša gore Lehlanye o tšwa go e gapa le namane (3)
- 3.1.7 Ee,
- Baanegwa ga se ba bantši
 - Ga go na ditšhitišo
 - Poledišano e a phakiša (TŠE PEDI fela) (2)
- 3.1.8
- Go ikgweranya le go bolela diphiri le barutwana go kotsi
 - Ditaba tšeo di diregago siphiring gantši di tšwelela nyanyeng (2)
- 3.1.9 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala: Ee.
- Batho ba swanetše go tlogela go bolela ditaba tšeo di sego tša ba swanela
 - Batho ba thuba malapa a batho ka dipolelo tša go kodutla (2)

3.2 SETSOPOLWA SA F

- 3.2.1 Ke nako ya ge sekolo se tšwele go iwa gae/mathapama/ka meriti. (1)
- 3.2.2 (a) Monawa le Motšhatšha ke barutwana ba sekolo se tee/maloko a lekgotlakemedi la barutwana
(b) Namele ke morutiši wa Tlhakolane (2)
- 3.2.3 • O lwa le morutwana mola e le morutiši
• O swara dikopano tša sephiri le barutwana (2)
- 3.2.4 • E tšweletša/utolla semelo sa baanegwa
• Poledišano e tšweletša maikutlo a baraloki/babapadi
• E tšwetša magato a thulaganyo pele
(TŠE PEDI fela) (2)
- 3.2.5 Thulano ya ka ntle.
• Namele le Tlhakolane ba ruthana ka matswele/ba nkgišetšana mahwafa
• Tlhakolane o fapana le barutwana ba bangwe ka mantšu ka lebaka la maitshwaro a Namele (3)
- 3.2.6 • Morutiši wa go hloka maitshwaro
• Morutiši wa go nkgišetšana mahwafa le barutwana
• Ga a rute bana ka tshwanelo gobane ga a itokišetše dithutwana tša gagwe
• Segwera sa gagwe le barutwana ga se seo se amogelelegago
(TŠE PEDI fela) (2)
- 3.2.7 Namele.
• Ditiragalo tša puku di dikologa godimo ga gagwe
• Namele o thoma le ditiragalo tša puku mathomong go fihla mafelelong
(E TEE fela) (2)
- 3.2.8 • Go se tshepagalele mošomo wa gago go na le ditlamorago tše bohloko
• Go gwerana le barutwana go fetiša tekano go hlola lenyatšo (2)
- 3.2.9 Monawa o rata khutšo. (1)

[35]

POTŠIŠO YA 4: GA LE BATSWADI BA SELO – Phillip Mothupi**4.1 SETSOPOLWA SA G**

- 4.1.1 Ya sebjalebjaale.
 • Basadi ba nwa bjala le banna
 • Go bolelwa ka mmino wa Sejahlapi
 • Go bolelwa ka karatšhe
 • Go bolelwa ka dipolastiki
 (E TEE fela) (2)
- 4.1.2
 • O rekiša bjala ka lapeng la gagwe
 • O bina le basadi ba ditagwa (2)
- 4.1.3
 • Go tloša ditšhitišo
 • Go tšweletša maikutlo
 • Go hlahla mmadi
 • Go tšweletša semelo sa baanegwa
 (TŠE PEDI fela) (2)
- 4.1.4 Setongwane ke monna wa Nkareng. (1)
- 4.1.5
 • Setongwane o tšea šunya/pipamolomo ya tšhelete sebakeng sa go swariša Phafana ka ge a katile morwedi wa gagwe
 • Nkareng o be a nagana gore go tlo swarwa Phafana eupša gwa swarwa yena le monna wa gagwe, Setongwane (2)
- 4.1.6 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
 Wa kgakanego.
 • Setongwane o gakantšhwa ke go bona mosadi wa gagwe a tsena gae ka nako yeo e sa tlwaelegago
 • O gakantšhwa ke gore o tlo hlaloša bjang gore se mosadi a se bonego ga se seo se diragalago (3)
- 4.1.7 Ee,
 • Poledišano ke ye kopana
 • Baanegwa ga se ba bantši
 • Ga e na ditšhitišo
 (TŠE PEDI fela) (2)
- 4.1.8
 • Go bohlokwa go boledišana ka mehla mabapi le merero ya lapa
 • Go kotsi go ba le kgwebo ya madila ka gae (2)
- 4.1.9 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
 Letšhogo.
 • O tšhošwa ke gore Setongwane o bina le mosadi yo mongwe mola a sa bone mosadi wa gagwe
 • Go bona Nkareng a tsena ka nako yeo ba sego ba mo emela ka yona
 (E TEE fela) (2)

4.2 SETSOPOLWA SA H

- 4.2.1 Mesong (1)
- 4.2.2 (a) Pulane ke ngwana wa Nkareng
(b) Phafana ke mogwera wa tatagoPulane (2)
- 4.2.3 • O a tširoga
• O tsorotla kudumela ebile o a lla ge Pulane a mmotša gore o imišitšwe ke Phafana (2)
- 4.2.4 • E tšweletša/utolla semelo sa baanegwa
• Poledišano e tšweletša maikutlo a baraloki/babapadi
• E tšwetša magato a thulaganyo pele
(TŠE PEDI fela) (2)
- 4.2.5 Ya ka ntle.
• Pulane o thulana le mmagwe ge a sa mmotše gore o imišitšwe ke mang
• Nkareng o nagana gore Pulane o imišitšwe ke tatagwe, Setongwane (3)
- 4.2.6 • Mosadi wa go palelwa ke go šireletša dikgahlego tša thuto ya morwedi wa gagwe
• O paletšwe ke go swariša Phafana morago ga gore a kate morwedi wa gagwe (2)
- 4.2.7 Pulane.
• Ditiragalo tša puku di dikologa godimo ga gagwe
• Pulane o thoma le ditiragalo tša puku mathomong go fihla mafelelong
(E TEE fela) (2)
- 4.2.8 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
• Motswadi o swanetše go ba le šedi seemong sa ngwana wa gagwe
• Ngwana a lokologe ge a bolela le motswadi gore a tle a thušege
• Taba ga e lale
(TŠE PEDI fela) (2)
- 4.2.9 Balekwa ba tla fa dikgopolo tša go fapana. Mohlala:
• Batswadi ba Pulane ga ba na maikarabelo a botswadi. (1)
[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA**POTŠIŠO YA 5: KHUPAMARAMA – Mamphoku Mamabolo****5.1 'MOHLOMONGWE KE TLHABOLOGO' – JRL Rafapa****SETSOPOLWA SA I**

- 5.1.1 Mesong/ka mahwibi a banna.
 • Tibang o a edimola le go ikotlolla
 • Mosadi wa Tibang o sa le ka malaong (3)
- 5.1.2
 • Moswananoši ke mogolwago Tibang
 • Moswananoši ke monna wa Ekwang (2)
- 5.1.3
 • Bothata bja kanegelokopana bo tšweleditšwe matsenong
 • Molwantšhwa o tšwelela mathomong
 • Matseno ke a makopana a go ba le maatlakgogedi
 (TŠE PEDI fela) (2)
- 5.1.4 Moswananoši
 • Ditiragalo tša kanegelokopana ka moka di dikologa godimo ga gagwe
 • O tšwelela mathomong a kanegelokopana go fihlelela mafelelong a yona
 (E TEE fela) (2)
- 5.1.5 Ya ka gare
 • Morwa wa Moswananoši o tšhaba go botša mmagwe taba yeo a e tsebago ka ge a kwešiša gore e ka mo kweša bohloko kudu (2)
- 5.1.6
 • O laodiša seemo sa ditaba
 • O utolla dimelo tša baanegwa
 • O hlaloša nako ya ditiragalo (3)
- 5.1.7
 • Dilo tšeo di direlwago sephiring di feleletša di tšwela nyanyeng
 • Batswadi ba swanetše go hlompha bana ba bona (2)
- 5.1.8
 • E tšweletša dimelo tša baanegwa
 • E utolla maikutlo a baanegwa (2)

5.2 LEGOKOLODI LA MAREGA – MS Madiba**SETSOPOLWA SA J**

- 5.2.1 Sebjalebjale
- Go bolelwa ka sinema
 - Lebenkele la *Kentucky*
 - Go bolelwa ka dino tša go swana le *Cross-Bow Cider*
 - Go bolelwa ka bookelo
 - Go bolelwa ka mabenkele
 - Go bolelwa ka boPhelindaba
- (TŠE THARO fela) (4)
- 5.2.2
- Sefatanaga se phethogile gararo
 - Bagwera ba gagwe le makgarebe ba hlokofetše
 - Pano le lekgarebe ba išitšwe bookelong
- (3)
- 5.2.3 Dikarabo tša maleba di tla amogelwa. Mohlala:
Wa boipshino.
- Pano le bagwera ba gagwe ba ipshina ka *Kentucky* le mabjala a sebjalebjale
 - Ba ipshina ka go etela disinema
 - Pano o ipshina le lekgarebe ka phapošing ya go lefelwa
- (TŠE PEDI fela)
- Wa manyami.
- Sefatanaga sa boPano se phethogile
 - Bagwera ba Pano ba hlokofetše
 - Pano le lekgarebe ba išitšwe bookelong
- (TŠE PEDI fela) (3)
- 5.2.4 Balekwa ba tla tšweletša dimelo tša go fapana. Mohlala:
O na le sephiri.
- O utswitše sethunya sa tatagwe a se botše bagwera ba gagwe
 - O kwa dihlabi fela ga a botše bagwera ba gagwe
- (3)
- 5.2.5 Pano o paletšwe ke go šomiša maemo a lapa la gabo ka tshwanelo go kaonafatša bophelo bja gagwe. (1)
- 5.2.6
- Batho ba se otlele difatanaga ba tagilwe goba ba swerwe ke boroko
 - Masogana a tlogele go robalana le makgarebe ao ba a topilego tseleng
 - Go hlohleletša maitshwaro a mabotse
 - Bohlokwa bja go kgetha bagwera ba maleba
- (TŠE PEDI fela) (2)
- 5.2.7 Aowa.
Mongwadi ga se a fega mmadi mafelelong a kanegelokopana ye, eupša o laodišitše gore Pano ga a sa kgona go dira selo ka bophelo bja gagwe. (1)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: THETO**DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe****POTŠIŠO YA 6****6.1 La pitšana – LP Thoka**

- 6.1.1 Thetonyefolo
Moreti o nyefola ditiro tša banna ba go hloka maitshwaro go tša thobalano. (2)
- 6.1.2 Ba –
Ba/Ba re–
Ba/Ba re–
Ba/Ba re–
Ba/Ba re–
• Go tšweletša mošito
• Go tlemaganya le go gatelela dikgopolo
(E TEE fela) (2)
- 6.1.3 Ba re nka ja mo/nka nona
• Go kgaoganya mothalotheo ka dikgopolo tše pedi
• Go senya polelo ya moreti/metara (3)
- 6.1.4 Pheteletšo
• Go godiša/oketša ditaba
• Go tšweletša mooko wa ditaba/morero
Seema
• Go nontšha polelo
• Go godiša maatlakgogedi
(E TEE fela) (3)
- 6.1.5 • Boramaledu: Go šupa bannatia
• Dipoo tša marurušo: Go šupa gore ba imiša basetsana (4)
- 6.1.6 Go ba kgahlanong le bosenyi. (1)
- 6.1.7 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Letšhogo/Poifo/manyami.
• Basenyi ba ge ba swerwe ga ba dule nako ye telele kgolegong
• Batswadi ba tšhaba le go ya melatong le mahung gore ba šireletše barwedi ba bona
• Ba nyamišwa ke go swariša batho bao ba sa dulego kgolegong (3)

LE

6.2 Le tlabja ke tše – Tauatsoala et al

- 6.2.1 Go boeleditšwe:
 • Ge lehodu le ...
 • Na ditokelo ke ...
 • Ba kae bo ...
 • Ditokelo ke tša ...
 (TŠE THARO fela) (3)
- 6.2.2
 • Ditematheto tše 6
 • Temanatheto ye nngwe le ye nngwe e na le methalotheto ye 4
 • Methalotheto ke 24
 • Se na le methalotheto ye mekopana le o tee o moteletšana wa 12
 (TŠE THARO fela) (3)
- 6.2.3 Batho bohle ba na le ditokelo. (1)
- 6.2.4 Moreti o hlaloša gore batho bao ba bego ba dira dilo tša go tšwa tseleng ba bona e le tshwanelo ka ge ba re ke ditokelo tša bona, lehono ba feleleditše ba bolailwe ke ditokelo tše. (1)
- 6.2.5
 • Mothalotheto wa 1 o tšweletša kgopolo ya gore motho o a senya
 • Mothalotheto wa 5 o tšweletša gore ga se a swanela go senya a re o na le ditokelo (2)
- 6.2.6 Monna
 gagwe
 monna
 gagwe
 patrone ya poeletšo ya monna le gagwe/ a,b,a,b (4)
- 6.2.7 Potšišoretoriki/Makgethepolelo
 • E gatelela kgopolo ya moreti
 • Go tiiša molaetša wa sereto
 (E TEE fela) (2)
- 6.2.8 Go hlompha ditokelo. (1)

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 35
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70